

PISA 2018 – dybderapport om lesing

I denne rapporten ser forskerne nærmere på elevenes leseforståelse og holdninger til lesing. De ser også på hva som kjennetegner gode lesere og om elevene har like muligheter til å bli gode lesere. Forskerne tar utgangspunkt i PISA-resultatene og setter de i sammenheng med annen forskning og fornyelsen av læreplanverket.

RAPPORT | Sist endret: 16.10.2020

Tittel:

Like muligheter til god leseforståelse? 20 år med lesing i PISA

Rapporten:

Last ned boka hos Idunn (PDF)

Forfatter:

Tove Stjern Frønes og Fredrik Jensen ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning, UiO

ISBN:

978-82-15-04006-6 (Nettutgave)

ISBN:

978-82-15-04005-9 (Papirutgave)

Utgiver:

Universitetsforlaget

År:

2020

Hva er PISA?

PISA (Programme for International Student Assessment) måler 15-åringers kompetanse i lesing, matematikk og naturfag.

[Les mer og se alle rapporter siden 2003](#)

Hovedfunn fra dybderapporten om lesing

- Kritisk vurdering av teksters troverdighet er utfordrende for norske elever
- Det er sterk sammenheng mellom elevenes leseforståelse og bruk av lesestrategier
- Elevenes bakgrunn har betydning for leseferdighetene
- Norske elever fordyper seg sjeldnere i lange tekster sammenlignet med elever fra nabolandene

Kritisk vurdering av teksters troverdighet er utfordrende for norske elever

Kritisk lesing er sentralt både i det nye læreplanverket (LK20) og i PISA. PISA prøver elevenes kompetanse i å vurdere teksters troverdighet. Dette en form for kritisk lesing som er utfordrende for norske elever. Blant annet kommer det fram at kun 30 prosent av de norske elevene klarte PISA-oppgavene der de måtte forholde seg til flere tekster som gav motstridende informasjon. Det var særlig utfordrende for elevene å vurdere troverdigheten til nettekster.

Det er sterk sammenheng mellom elevenes leseforståelse og bruk av lesestrategier

Kjennskap til lesestrategier og fleksibel bruk av strategier regnes for å være avgjørende for å holde oversikt i tekster, å regulere lesingen etter formålet og å overvåke egen forståelse underveis i lesingen. PISA viser at norske elever ligger under både OECD-gjennomsnittet og de fleste andre nordiske land i oppgaver der de skal rangere nytten av ulike lesestrategier. 17 prosent av elevene svarte dessuten at de synes mange av tekstene i PISA-undersøkelsen er for vanskelige, noe som tilsier at elevene trenger å lære strategier for å øke leseforståelsen.

Elevenes bakgrunn har betydning for leseferdighetene

PISA viser at sammenhengen mellom sosioøkonomisk status og prestasjoner i lesing er svakere for norske elever sammenlignet med de andre OECD-landene. Kjønnsforskjellen i Norge er derimot stekere. Foreldres utdanning og yrke, og kulturgjenstander i hjemmet, har en tydelig sammenheng med leseprestasjoner, mens hjemmets økonomi og digitale ressurser ikke har det. Minoritetselever har lavere prestasjoner, men flere forventer å fullføre en høyere utdanning sammenliknet med majoritetselever.

Norske elever fordyper seg sjeldnere i lange tekster sammenlignet med elever fra nabolandene

PISA måler ikke kompetansen i å lese lange tekster, en kompetanse som har blitt sterkt framhevet i den nye læreplanen. Elevene oppgir imidlertid hvor lange tekster de pleier å møte i norskundervisningen. 43 prosent av 15-åringene svarer at den lengste teksten de hadde lest i norskfaget i løpet av det siste skoleåret, var på under ti sider. 25 prosent hadde lest en tekst på over 100 sider.

Bakgrunnen for rapporten

PISA gjennomføres hvert tredje år og måler kompetansen til 15-åringene i lesing, matematikk og naturfag. Siste PISA-undersøkelse ble gjennomført i 2018. Da var lesing hovedområde. Resultatene ble publisert i desember 2019, og det er disse forskernes tar utgangspunkt i i dybderapporten om lesing.

Resultatene fra PISA 2018 viser blant annet følgende:

- Norske elever leser svakere enn i 2015, tilbake på nivå med tidligere undersøkelser
- Kjønnforskjellene øker i favør jentene
- Hver femte 15-åring leser på et så lavt nivå at de kan få problemer i videre skolegang og arbeidsliv
- Halvparten av 15-åringene sier at de ikke bruker tid på å lese i fritiden. Det er flere enn før. Samtidig øker tiden de bruker på å lese på skjerm